

توکسوپلاسموزیس

معرفی بیماری

توکسوپلاسموزیس بیماری کلینیکی یا پاتولوژیکی است که به وسیله توکسوپلازما گوندی ایجاد می شود. توکسوپلازما گوندی (*Toxoplasma gondii*) یک انگل تک یاخته درون سلولی است که می تواند باعث عفونت های شدید در انسان و حیوانات اهلی گردد. این تک یاخته، درون سلولی اجباری بوده و دارای یک فرم فعال یا تاکی زوئیت و دو فرم مقاوم یعنی کیست نسجی و اووسیست می باشد.

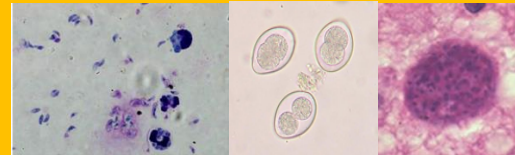
مرهولوژی

انگل دارای اشکال مختلفی می باشد که عبارتند از :

- شکل آزاد: شکل آزاد انگل که در خون و لنف وجود دارد قوسی شکل است و سلولهای مختلف اکثر پستانداران (به جز گلبولهای قرمز بدون هسته) را مورد تهاجم قرار می دهد
- کیست کاذب: به سلول هسته دار حاوی انگل، کیست کاذب گویند .
- کیست نسجی: انگل پس از یکی دوباره تقسیمات داخل سلولی در سلولهای هسته دار، به قسمت های مختلف بدن مثل چشم، قلب،

ریه، مغز، عضلات و کبد می رود و در آنجا مستقر می شود و کیست نسجی (باقی) را تشکیل می دهد.

- اووسیست: در نتیجه سیر جنسی انگل ایجاد می شود.

بروز بیماری

بیماری به چند شکل در انسان بروز می کند :

* توکسوپلاسموز مادرزادی (از مادر دچار عفونت به جنین منتقل می گردد)

* توکسوپلاسموز چشمی (رتینوکوروئیدیت نیز خوانده می شود که معمولاً حاصل توکسوپلاسموز مادرزادی است ولی علائم ممکن است در جوانی ایجاد شوند)

* توکسوپلاسموز حاد در فرد سالم؛

* توکسوپلاسموز حاد در فرد دچار نقص ایمنی (افراد مبتلا به ایدز یا سرطان یا افرادی که داروهای سرکوبگر ایمنی مصرف می کنند)

علائم توکسوپلاسموز

اکثر افرادی که به این انگل آلوده می شوند هیچ نشانه ای از خود نشان نمی دهند. افرادی که با یک شکل خفیف، به این بیماری مبتلا می شوند، معمولاً علائمی شبیه آنفلوانزا از خود نشان می دهند. این علائم شامل تب، گلودرد، سردرد، درد عضلات و خستگی می باشد.

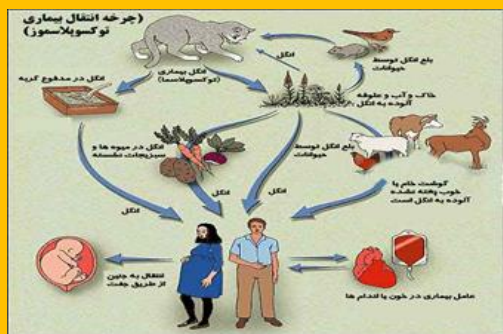
غد موجود در گردن، زیر بغل و کشاله ران، ممکن است متورم شوند ولی دردی در آن ها احساس نمی شود. در برخی از موارد این عفونت می تواند موجب تاری دید یا از دست رفتن موقت بینایی شود.

عوارض

در افراد با ضعف سیستم ایمنی به خصوص در بیماران تحت شیمی درمانی، گیرندگان پیوند اعضا، افراد سرطانی و ایدزی این انگل می تواند باعث توکسوپلاسموز حاد و عوارض ناشی از آن شود. در بیماران مذکور، انسفالوپاتی، مننگوانسفالوپاتی، مننژیت، پنومونی، کوریور تینیت، میوکار دیت و عفونت منتشر ناشی از توکسوپلاسموز از علل مهم مرگ و میر می باشد. در انسان این انگل به صورت کیست هایی می تواند تقریباً هر عضوی را متاثر سازد، اما اغلب روی مغز و ماهیچه های قلب اثر می گذارد.

راه های انتقال توکسوپلاسموز

توکسوپلازما انتشار جهانی دارد و شایع ترین انگل انسانی در کشورهای توسعه یافته است. گربه و گربه سانان، میزبان نهایی و پستانداران و پرندگان، نقش میزبان واسط را دارند.

راه های انتقال انگل توکسوپلازما به انسان:

- تماس مستقیم با حیوان آلوده
- طریق خوردن گوشت های آلوده به کیست نسجی انگل به شکل خام و یا نیم پز
- نوشیدن شیر غیرپاستوریزه
- تزریق خون و لکوسیت
- آب و سبزی های آلوده به اووسیست
- پیوند اعضا آلوده
- انتقال تصادفی در کارکنان آزمایشگاهها

توکسوپلاسموز در مادران باردار

توکسوپلاسموز به دو صورت مادرزادی یا اکتسابی دیده می شود که از نظر پزشکی توکسوپلاسموز مادرزادی اهمیت بیشتری دارد.

اگر در فاصله 6 ماه قبل از بارداری، خانمی آلوده به انگل توکسوپلازما شود و بیماری بهبود یابد، دیگر مستعد دریافت عفونت نیست و هیچ خطری نوزاد او را تهدید نمی کند. آن چه باعث خطر می شود، عفونت مادر در دوران بارداری است که باعث سرایت انگل به نوزاد می شود. عفونت مادر در چند ماه قبل از لقاح نیز احتمال سرایت به جنین را خواهد داشت

خطرات توکسوپلاسموز برای جنین

جنین هایی که مادرانشان در اوایل بارداری دچار عفونت می شوند، بیماری خیلی شدید مغزی و چشمی خواهند داشت و بسیاری از آنان قبل از تولد می میرند. جنین هایی که در ماه های آخر بارداری مادرشان آلوده شده باشند، عموماً سالم به دنیا می آیند، ولی ممکن است دچار مشکلات ذهنی، تشنج و بیماری های مغزی شوند.

توصیه به مادران باردار

اگر شما باردار هستید یا تصمیم به بارداری دارید، حتماً تست توکسوپلاسموز را انجام دهید. چرا که در صورت ابتلا، درمان به موقع می تواند به طور چشمگیری از احتمال خطرات آن برای جنین جلوگیری کند.

در صورت آلودگی نوزاد، باید درمان شروع شود و نوزاد آلوده تحت درمان دارویی قرار گیرد.

تشخیص

تشخیص شامل شرح حال بیمار، معاینه فیزیکی و بررسی های آزمایشگاهی خون، که برای تشخیص عفونت می باشد.

درمان

معمولاً برای فرد سالم، غیرباردار و بدون علامت درمان لازم نیست. برای کودک زیر 5 سال داروهای تجویز می گردد تا از عوارض چشمی پیشگیری شود. در زنان باردار بیماری به جهت احتمال درگیری جنین بسیار حائز اهمیت است. در بیمار دچار نقص ایمنی، درمان با دارو صورت می گیرد. نوزادان دچار عفونت با دارو درمان می شوند (چه با علامت چه بدون علامت زیرا انگل می تواند پس از تولد تکثیر یابند). در ضمن در بعضی موارد که این بیماری از خود عوارض چشمی نشان داده باشد اگر کامل درمان نشود ممکن است بعد از

گذشت 5 تا 10 سال دوباره عود کند و نیاز به درمان مجدد داشته باشد پیریمتامین، سولفادایزین یا تری سولفاپیریمیدین ها به مدت 4-3 هفته و اسید فولیک برای کاهش عوارض جانبی پیریمتامین غالباً تجویز می شوند. همچنین در صورت لزوم، برای کاهش التهاب کورتیکواستروئیدها تجویز می شوند

راه های پیشگیری از توکسوپلاسموز

- به مدفوع گربه دست نزنید و اگر خاک گلدان را عوض کرده و باغبانی می کنید، این کار را با دستکش انجام دهید و پس از اتمام کار، حتماً دست ها را با آب و صابون بشویید.
- اگر در منزل گربه دارید، گوشت خام به او ندهید و نگذارید که به هر مکان آلوده ای رفت و آمد کند.
- گوشت خام یا گوشتی که کاملاً پخته نشده است را مورد مصرف قرار ندهید. اغلب پستانداران خصوصاً گوسفند ممکن است آلوده به این انگل باشند. بنابراین تمام گوشت های قرمز را خوب بپزید تا کاملاً رنگ قرمز آن عوض شده و آب آن خارج شود. هرگز گوشت نپخته را مزه نکنید.
- تمام میوه و سبزیجات خصوصاً آن دسته که به صورت خام مصرف می شوند را کاملاً ضدعفونی کرده و با آب بشویید.
- از مصرف شیر غیرپاستوریزه و فرآورده های آن خودداری کنید، چراکه ممکن است حاوی انگل باشند. قابل ذکر است این انگل برای افرادی نظیر دامداران، دامپزشکان و قصابان، یک خطر شغلی محسوب می شود.

تهیه و تنظیم: سمیرا اسدی

کارشناس پژوهشی مرکز تحقیقات توکسوپلاسموز